

HZ. NUH'UN HAYATI EKSENİNDE “AİLE OLMAK” ÜZERİNE YENİDEN DÜŞÜNMEK

Huriye MARTI*
Abdurrahman HAN**

Özet

Aile, nikâhla atılan sade bir adımın tarihe bıraktığı derin izdir. İnsanın yetişmesinden nesillerin inşasına uzanan geniş etki alanı düşünüldüğünde, ailenin korunması, güçlenmesi ve ayakta kalması için emek vermenin anlamı bir kez daha pekişir. Aile kurmak, ilâhî metinler tarafından tavsiye edilen bir yaşam modelidir. Ancak nikâh her ne kadar bir aile kurulduğuna şahitlik etse de, “aile kurmak” kadar “aile olmak” da önemlidir. Aile olmak, inanç ve ideal birlikteliğini, aynı duygu ve düşünce dünyasında buluşmayı, aynı yolun yolcusu olmayı beraberinde getirir.

Aile olmak kadar olamamak da insanoğlu tarafından sayısız kere tecrübe edilmiştir. Kur'an'da, kan bağından daha güçlü bir inanç ve sevgi bağıyla dünya imtihanını veren, aile olmayı başaran ailelerden özgülüyle bahsedilir. Ama Hz. Nuh'un hayatı üzerinden verilen mesajlar, aile olamama riskine karşı uyarı niteliği taşır. Hz. Nuh'un eşi ve oğluyula yaşadıkları; aileyi oluşturan bağların niteliği, ailenin ciddi bir imtihan olduğu ve aile kurmaya gösterilen teşvik ve özenin, gerçek anlamda bir aile olmaya da gösterilmesi gerektiği hususlarına dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nuh, Aile, Kur'an, Aile Bağları

RETHINKING “BEING A FAMILY” WITH RESPECT TO THE LIFE OF PROPHET NOAH

Abstract

As the oldest togetherness family refers to a modest but rich world that starts with marriage and develops with children. The labor spent for establishing, strengthening, and sustaining a family corroborates the idea that family is a simple but not an ordinary constitution. It is known that starting a family and rising new generations are models of living advised by holy scripts. Although marriage implies to starting a family “being a family” is as important as starting it. Being a family includes being in the same boat and sharing the same feelings, ideas, beliefs, and purposes.

History includes so many samples of “being a family” or not. Quran cites many families members of which are bounded to each other via belief and love beyond blood. The clear messages of Quran in the case of Prophet Noah emphasize three main points: The quality of bounds of a family is important; family is one of the most severe tests of life and attention should be paid to being a family as well as starting it.

Key Words: family, Noah, Quran, family connections.

* Doç.Dr., NEÜ İlahiyat Fakültesi Hadis Bilim Dalı Öğretim Üyesi, huriyemarti@hotmail.com

** DİB Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanı, abdurrahmanhan@hotmail.com

Giriş

Tarihin en eski birlikteliği olan aile, nikâhla kurulan ve çocuklarla büyüyüp gelişen yapısıyla sade ama zengin bir anlam dünyasına işaret eder. Kurulmasına, güçlenmesine ve ayakta kalmasına verilen emek, bir ailenin sade olsa da sıradan olmayan anlamını pekiştirir. Aile enerji yüklü çekirdektir, özdür. Aileyle başlayan zincir, akrabalara, aşiretlere, şehirlere, kısacası bir topluma dönüşmektedir.

Aile kurmak ve sağlıklı nesiller yetiştirmek İslam dini tarafından tavsiye edilen bir yaşam modelidir. “Sizden bekâr olanları, kölelerinizden ve cariyelerinizden durumu uygun olanları evlendirin. Eğer bunlar yoksul iseler Allah onları lütfuyla zenginleştirir.”¹ ayeti, sadece evlenmeye ve imkânı olmayanları evlendirmeye teşvik değil, aynı zamanda bu konuda atılan adımların ilâhî ikramlarla destekleneceğine dair bir vaat de içerir. Uzletin ve ruhbanlığın aksine, insanların evlenmesi Allah’ın kanunudur, sünnettir.² “Evlenmeye gücü yetenler evlensin. Çünkü evlenmek, gözü haramdan çevirmek ve iffeti korumak için en iyi yoldur.”³ buyuran Hz. Peygamber (sav) de evliliğin kendi sünneti olduğunu ısrarla dile getirmiş, sünnetini benimsemeyi reddedenlere ise gözdağı vermiştir: “Allah’a yemin ederim ki, ben sizin Allah’tan en çok korkunuz ve en çok sakınmanızım. Bununla beraber ben bazen oruç tutarım, bazen oruç tutmam. (Gecenin bir kısmında) nafile namaz kılar, (bir kısmındaysa) uyurum. Ben, kadınlarla da evlenirim. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, o benden değildir.”⁴

Kadın ve erkeği farklı nitelik ve donanımlarla yaratan, aralarında ‘varlığının delili olarak sunacağı kadar kuvvetli’ bir sevgi ve merhamet bağı ören⁵ bizzat Cenab-ı Hak’tır. O, Resûl-i Ekrem’in ifadesi ile kadını ve erkeği bir bütünün benzeşen iki yarısı olarak var etmiştir.⁶ Üstelik “Hanımlarınız sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz.”⁷ buyurarak her iki cinse de birbirlerini koruyup kollamaları, destekleyip güçlendirmeleri gerektiğini hatırlatmıştır. Eş olmak; eşiyile kemale doğru yürümek, yeni

¹ Nûr, 24/32.

² Erul, Bünyamin, “Hz. Peygamber’in Öğretisinde Aile”, *Kutlu Doğum 2009: Küreselleşen Dünyada Aile*, TDV Yay. Ankara 2010, s. 32.

³ Buhârî, Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî (el-Câmiu'l-Müsnedü's-Sahîhu'l-Muhtasar min Umûri Rasûlillâh sallallâhü aleyhi vesellem ve Sünenih ve Eyyâmih)*, Haz. Muhammed Nizâr Temîm-Heysem Nizâr Temîm, Dâru'l-Erkam, Beyrut 1995, “Nikâh”, 3; Müslim, İbnü'l-Haccâc el-Kuşeyrî, *el-Câmiu's-Sahîh, (Nevevî Şerhi ile birlikte)*, I-XIX, Haz. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995, “Nikâh”, 1.

⁴ Buhârî, Nikâh, 1; Müslim, Nikâh, 5.

⁵ “Allah’ın varlığının belgelerinden biri de, kendileriyle huzur bulasınız diye sizin için kendi cinsinizden eşler yaratıp, aranızda sevgi ve merhamet var etmesidir. Bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.” (Rûm, 30/21)

⁶ “Kadınlar, erkeklerle birlikte bir bütünü tamamlayan diğer yarıdır.” Ebû Dâvûd, Süleymân b. Eş’as es-Sicistânî, *es-Sünen*, I-IV, Haz. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd, el-Mektebetü'l-İslâmî, İstanbul trs., “Tahâret”, 94; Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ, *el-Câmiu's-Sahîh*, I-V, Thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987, “Tahâret”, 82.

⁷ Bakara, 2/187.

anlam dünyalarını ve hayatın farklı veçhelerini onun varlığı sayesinde keşfetmek demektir.

Aile Kurmaktan Aile Olmaya Geçiş

Bir aile içinde dünyaya gelmek nasıl bir nimetse, yeni bir aile kurmak da insan için öyle bir murattır. Yeni kurulan bir aile, sadece eşler için değil, toplum için de umut kaynağıdır. Bir olmanın, birlik olmanın, birlikte özgür olmanın sembolüdür. Aile kurmakla insan farklı roller edinir, hakları ve sorumlulukları değişir, yeni ufuklarla tanışır, kısacası hayata başka bir pencereden bakmaya başlar ki, bunu doğal olarak eşine borçludur. Bu noktada eş olmanın fiziksel olduğu kadar zihinsel ve duygusal bir tamamlanmaya ve beslenmeye işaret ettiği mutlaka söylenmelidir. Bu gerçeğe paralel olarak, İslâm'da aile kurumu salt hukukî hükümlerden ziyade, dinî ve ahlâkî bir zemine oturur ve İslâm aile hukuku da bu zemini sağlamlaştırmayı hedef alır.⁸

Nikâh her ne kadar bir aile kurulduğuna şahitlik etse de, "aile kurmak" kadar "aile olmak" da önemlidir. İnsan, aile birliğinin kurulmasının ardından anlaşma, kaynaşma, aile olmanın hayata güvenle bakan ve geleceği şekillendiren yüzüyle tanışma ihtiyacı duyar. Aile olmanın ne anlama geldiğini kavramalı, ailesi içinde yüzeysel ve günlük buluşmalardan ziyade, derin ve geleceği kuşatan ilişki ağları örmelidir.

Aile olmak derken, inanç ve ideal birlikteliğini, aynı değerleri benimsemeyi, aynı duygu ve düşünce dünyasında buluşabilmeyi kastetmekteyiz. Her ailenin kendine özel bir işleyiş tarzı ve içyapısı vardır. Bu yapıya istikrar kazandıran bir aile, kendi kimliğini inşa etmiş demektir.⁹ Kimlik ise, ailede hangi değerler sisteminin esas alınacağına karar vermekle yakından ilgilidir. Kur'an'ın anlatımları, dünyadaki birlikteliğini iyilik üzerine kuran bir ailenin Adn cennetlerinde hep birlikte ağırlandığı,¹⁰ kötülükte işbirliği yapan bir ailenin ise Ebû Leheb ailesi gibi cehennemde topluca cezalandırılacağı yönündedir.¹¹ Şu halde, bir ailenin ferdi olmak, bir bütün içinde taşıdığı anlamı farkında olmayı gerektirir. Aynı çatı altında geceyi geçirmenin ya da aynı soy ağacına kayıtlı olmanın aile kurmaya yetse de aile olmak için yeterli olduğunu söylemek zordur. Zira bir aile, bedenlerin yakınlığı kadar ruhların yakınlığına da muhtaçtır ve bu yakınlık iyide, güzeldedir, hayırda odaklandığı zaman anlamlıdır.

Tarih, aile olmanın ya da olamamanın sayısız örneğine şahittir. Kan bağından çok öte bir inanç ve sevgi bağıyla hayat imtihanını göğüsleyen ailelerin Kur'an'da zikredilmesi elbette tesadüf olamaz. Sözelimi İmrân ailesi Kur'an-ı Kerim'de hayırla

⁸ Bardakoğlu, Ali, "Aile Hukukumuzun Tarihî Gelişimi", *Tarihî Akışı içerisinde Türklerde Aile Yapısı Sempozyumu*, Kayseri 1990, s. 14 vd.

⁹ Hökelekli, Hayati, "Aile Psikolojisi ve Aile İçi İletişim", *Diyanet İlmî Dergi*, cilt: 40, sayı: 2, s. 42.

¹⁰ Ra'd, 13/23; Mü'min, 40/8.

¹¹ Tebbet, 111/1-5.

yâd edilir;¹² Hz. Yakub gibi Yusuf'una düşkün bir babanın özlem ve muhabbet yüklü cümlelerine yer verilir;¹³ Rabbine verdiği sözden dönmeyen ama oğlunu kurban etmeye de kıyamayan Hz. İbrahim'in hâli anlatılır.¹⁴ Gün gelecek Hz. İbrahim, ailesi için 'tevhid' gibi güçlü bir buluşma noktası arayacak ve Allah'a yalvaracaktır: "*Rabbim! Bu şehri güvenli kıl. Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.*"¹⁵

Aslında aile, her insan için nimet ile külfet arasında gidip gelen bir sarkaç gibidir. Hayatın hem en cazip nimetlerinden,¹⁶ hem de en ciddi imtihan konularından biridir. Nitekim Kur'an'da "*Bilin ki mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan vesilesidir. Katında büyük mükâfat olan ise ancak Allah'tır.*"¹⁷ mealinde birden çok ayet yer alır.¹⁸ Hz. Peygamber de "*Kişinin imtihanı ailesi, malı, nefsi, çocuğu ve komşusu iledir.*" buyurur.¹⁹ İnsan, eşiyle ve çocuklarıyla kimi zaman sabır ve sağlık, kimi zaman da geçim ve dirlik sınavına tâbi tutulur. Ailenin bazen varlığı bazen de yokluğu sınav olur. Hz. Nuh'un aileyle imtihanı ise "iman" konusundan gelmiş görünmektedir.

Hz. Nuh ve Ailesi

Aile kurmuş ama aile olmanın huzurunu tadamamış ilişkilere dair örnekler gelince, belki de ilk akla gelen isim Hz. Nuh'tur. O, insanlığın ikinci atası olup, Hz. Âdem'den sonra kendisine risalet verilen ilk kimsedir.²⁰ 950 sene boyunca²¹ halkını ve doğal olarak ailesini hidayete davet eden bu şerefli elçi, hem eşinin hem de oğlunun inkârıyla sınanmıştır. Sanki o, "*Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olabilecekler de vardır.*"²² ayetinin canlı kanıtıdır.

¹² Âl-i İmrân, 3/33-34.

¹³ Yûsuf, 12/84, 94.

¹⁴ Sâffât, 37/100-107.

¹⁵ İbrahim, 14/35.

¹⁶ "*Kadınlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimliğidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah'ın katındadır.*" Âl-i İmrân, 3/14.

¹⁷ Enfâl, 8/28.

¹⁸ Mesela bkz. Mü'minûn, 23/55-56; Sebe', 34/37; Münâfikûn, 63/9; Teğâbün, 64/15.

¹⁹ Buhârî, Mevâkîtu's-salât, 4; Müslim, Fiten ve eşrâtü's-sâa, 26.

²⁰ Müslim, İman, 327. Bir sabır abidesi ve davet ustası olarak Hz. Nuh'un tevhid mücadelesinde yalnız kalışı, gerek iç gerekse dış muhalefete rağmen kararlı adımlarla tebliğe devam edişi, her yolu deneyip nihayet çaresizlik içinde niyaza duruşu, bu haliyle Mekke'de sıkıntılı günler geçiren Hz. Peygamber'e model ve teselli kaynağı oluşu, Nuh suresinde eşsiz bir bütünlük içinde anlatılır. (Bkz. Keskin, Hasan, "Sure İç Bütünlüğü Açısından Nuh Suresinin İncelenmesi", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, yıl: 2009, cilt: 13, sayı: 2, s. 72, 74 vd.) Hz. Nuh'a dair bilgiler Kur'an'da 29 surede serpiştirilmiş durumda olup, ayetler bilhassa onun gece-gündüz, gizli-açık demeden, kendisine çok az sayıda inanan olmasına aldırış etmeden, ısrarla sürdürdüğü tebliğ sistematiğine yoğunlaşmaktadır. (Bkz. Mollaibrahimoğlu, Süleyman, "Nuh (as) Kıssası", *Kur'an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi*, yıl: 1998, cilt: 1, sayı: 7, s. 57 vd.; Solmaz, Mehmed-İ. Lütfi Çakan, *Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi*, Ensar Yay., İstanbul 2006, s. 33-46)

²¹ Ankebût, 29/14.

²² Teğâbün, 64/14.

"Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki sâlih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara: Haydi ateşe girenlerle beraber siz de girin! denildi."²³ Ayetlerde zikredilen, bir peygamberle evli olmanın saygınlığını taşıyamayan ve vahyin ocağında yaşadığı halde bu bereketten istifade edemeyen iki kadının acı sonudur. Peygamber eşi oldukları halde bunun bilincinde olmamaları, üstelik onların inançlarına ve davalarına hıyanet etmeleri ahiret mutluluğundan mahrum kalmalarına sebep olmuş, nikâhları kendilerini kurtaramamıştır.²⁴ İlginç olan, tufana yani ak ile karanın ayrıldığı son noktaya gelene kadar Hz. Nuh'un ümidini kaybetmemesi ve evliliğini sürdürmesidir. Bu durum, iman konusunda zorlama olmayacağına²⁵ ve hidayet olgusunun kul ile Yaratıcı arasındaki özel bir ilişkiye işaret ettiğine²⁶ dair dinî argümanlarla açıklanabilir. Nitekim Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmaktadır: "Bir kimseye Allah hidayet verirse artık onu saptıracak yoktur; Allah'ın saptırdığına da hidayet verecek yoktur."²⁷

Hız. Nuh'un karısı, onunla alay eden inkârcılar gibi davranıp kocasının deli olduğunu söylüyor, onu hafife alıyor ve vahyedilen gizli bilgilerden öğrendiklerini müşriklere sızdırıyordu.²⁸ Elbette eşinin iman etmemesi Hz. Nuh'un başarısızlığı olamazdı. Belki de bu, asırlar sonra amcası Ebû Tâlib'in Müslüman olmasını çok arzu ederek ona yalvaran Resûlullah'a²⁹ "Sen sevdiğin kişiyi hidayete erdiremezsin ama Allah dilediğine hidayet verir. O, hidayete erecekleri daha iyi bilir."³⁰ şeklinde seslenen ilâhî hitabın tecellilerinden biriydi. Kuşkusuz bir peygamberin verdiği emek kadar, sevdiğinin verdiği karşılık ve Allah'ın dilemesi de iman hususunda belirleyiciydi.

Kur'an'da büyük azim ve kararlılık sahibi (ulû'l-azm) olmasıyla anılan,³¹ dolayısıyla insanlık tarihinin beş büyük peygamberinden biri olan Hz. Nuh³² için aile imtihanının ikinci ismi, oğluydu. Babasının peygamber olmasının ne yüce bir lütuf olduğunu idrak edemeyen Yâm, Hz. Nuh'un dördüncü oğluydu ve onunla gelen hak

²³ Tahrîm, 66/10.

²⁴ Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, DİB Yay. Ankara 2007, V, 411.

²⁵ "Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır. O hâlde, kim tâğûtu tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapsağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir." Bakara, 2/256.

²⁶ "(Ey Peygamber) De ki: Ey insanlar, şimdi size Rabbinizden hakikat (bilgisi) gelmiş bulunuyor artık. Bundan böyle her kim ki doğru yolu izlemeyi (hidayeti) seçerse, bunu kendi lehine seçmiş olacaktır ve her kim ki sapıklığı (dalâleti) seçerse, yine bunu kendi aleyhine seçmiş olacaktır. Ve ben sizin davranışınızdan sorumlu değilim." Yunus, 10/108.

²⁷ Müslim, Cum'a, 45.

²⁸ Kur'an Yolu, V, 412.

²⁹ Müslim, İman, 41.

³⁰ Kasas, 28/56.

³¹ Ahkâf, 46/35.

³² Harman, Ö. Faruk, "Nuh", DİA, 33/226.

dine iman etmemişti.³³ Nuh kavmi içinde yaygın olduğu şekilde³⁴ Allah'a şirk koşuyor ve puta tapıyordu.

Uzun mücadelesinin ardından çaresiz kalarak Allah'a yalvaran Hz. Nuh,³⁵ kendisine gelen emirler doğrultusunda bir gemi inşa edince her canlıdan bir çifti ve sayıları seksen civarında olan³⁶ az sayıda mümini gemiye bindirmişti. Ona gelen ilâhî emirde inananların yanı sıra, '*ailesinden kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındakileri*' de gemiye yüklemesi isteniyordu.³⁷ Zira oğullarından ona inananlar da vardı. Gemi, dağ misali dalgalar arasında ilerlerken Hz. Nuh bir kenarda yalnız başına çırpınan asi oğlunu görmüş ve "*Yavrucuğum bizimle gemiye bin, inkâr ederlerle beraber olma!*" diye seslenmişti. Ancak oğlu bu müşfik çağrıya kulak vermemişti. Olayın bir doğal afet olduğunu ve yüksek noktalara çıkarak canını kurtarabileceğini sanmış olmalıydı. Bu sebeple babasına, "*Beni suların koruyacak bir dağa sığınacağım.*" diye cevap verdi. Oysa tufan, furkandı! Bir doğal afet değil, inananı inanmayandan ayırmak ve azgın bir kavmi cezalandırmak üzere Allah tarafından gerçekleştirilmiş olağanüstü bir hadisedi.³⁸ Hz. Nuh bu gerçeği şöyle dile getirmişti: "*Bugün, acıdığı kimseler dışında Allah'ın azabından kurtulacak yoktur.*" Derken bir dalga aralarına girdi ve Hz. Nuh'un oğlu da boğulup gidenler arasına karıştı.³⁹

Aile Olmanın İmanla Kesişen Boyutu

Hz. Nuh'un, eşiyle ve oğluyla son ana kadar iletişimi kesmeyen durumu, müşrik olan annesi ile ilişkisi konusunda Allah Resûlü'ne danışan Esmâ bnt. Ebû Bekir'in halini anımsatmaktadır. Allah Resûlü (sav) ona "*Annenle bağını sürdür.*" buyurmuş, inanan bir evlâttan -aynı dini paylaşmasalar bile- annesine sırtını dönmemesini, ona karşı izzet ve ikramda kusur etmemesini istemişti.⁴⁰ Çıkmamış candan ümit kesmeyen bir peygamber olarak Hz. Nuh da ailesinden kopmamış, onların yitip gitmesine kıyamamıştı. "*Yâ Rabbi, oğlum ailemdendir.*"⁴¹ diyerek oğlunun kurtulmasını talep edecek oldu. Bunun üzerine Cenab-ı Hak o muhteşem ikazı ile resulünü tedip eyledi:

³³ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Nşr. Muhammed İbrahim el-Bennâ vd., Kahire 1390/1971, IV, 256.

³⁴ Buhârî, *Tefsîr (Nuh)*, 1.

³⁵ Nûh, 71/21-27; Şuarâ, 26/118.

³⁶ Taberî, Ebû Ca'fer, *Târihu't-Taberî, Târihu'r-Rusul ve'l-Mülûk*, I-X, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Meârif, Kahire trs., I/118.

³⁷ "*Nihayet emrimiz gelip, tandır kaynamaya başlayınca (sular coşup taşınca) Nuh'a dedik ki: "Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki ailen ile iman edenleri gemiye yükle." Ama onunla beraber sadece pek az kimse iman etmişti.*" Hûd, 11/40. Ayrıca bkz. Mü'minûn, 23/27-28.

³⁸ Kur'an Yolu, III/172.

³⁹ Hûd, 11/42-43.

⁴⁰ Buhârî, Hibe, 29; Müslim, Zekât, 50.

⁴¹ Hûd, 11/45.

"Ey Nuh, o senin ailenden değil! O(nun yaptığı) iyi olmayan bir iş. Bu yüzden bilmediğin bir şeyi benden isteme!"⁴²

Bu ikaz, Hz. Nuh'un gönderiliş hikmetine aykırı davrandığı ya da iman zafiyetine kapıldığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Karşımızda evlâdına merhamet besleyen ancak inkârın onulmaz bir ayrılığa sebep olduğunu hissettiği an derhal tövbe eden bir baba modeli vardır: "Yâ Rabbi! Bilmediğim bir şeyi istemekten sana sığınırım. Şayet beni bağışlamaz ve esirgemezsen hüsrana uğrayanlardan olurum."⁴³

Zihinlerimizi toparlayarak, ailenin kan bağıının ötesinde bir iman bağıyla olgunlaştığı gerçeğine dönersek, belki de Hz. Nuh'un ailesi, gemiye aldığı inananlar topluluğuydu. Zira Allah Teâlâ, "(Ey Muhammed!) Nuh'u da hatırla. Hani o daha önce dua etmişti de biz onun duasını kabul ederek, kendisini ve ailesini o büyük sıkıntıdan (tufandan) kurtarmıştık."⁴⁴ buyurmuştu. Hem bu ayette hem de Hz. Nuh'un "oğlum ailemendendi" sözleri ile "o senin ailenden değil" ikazında geçen "ehl" kelimesi, bir insanın baba tarafından gelen akrabaları, ailesi ve eşi anlamlarına gelmektedir.⁴⁵ Ehl kelimesinin özünde bir aidiyet, mensubiyet, tabiiyet, asalet ve yüceltme anlamı vardır. Bu anlamla birlikte düşünüldüğünde ailenin de yüce bir birliktelik olduğu söylenebilir. Hz. Nuh ile ilgili ayetlerden anlaşılacağı üzere, bu yüce birlikteliği zedeleyen ve iman üzere buluşmayı reddeden bir fert, aile çemberinin dışında kalmaya mahkûmdur. Hz. Peygamber'in ifade buyurduğu üzere, "Ameli, kendisini geri bırakan bir kimseyi nesebi öne geçiremez."⁴⁶

Hiz. Nuh, "Şüphesiz hüsrana uğrayanlar kıyamet gününde kendilerini ve ailelerini hüsrana sokanlardır."⁴⁷ ayetinin muhatabı olmamak için gayret göstermenin benzersiz örneklerinden birisidir. Hz. Peygamber'in anlattığına göre o, son nefesinde bile tufandan kurtulan iki oğlunu yanına çağırarak ve şöyle demişti: "Size kısaca şu vasiyeti yapıyorum. İki şeyi emrediyorum, iki şeyi yasaklıyorum: Allah'a ortak koşmayı ve kibirlenmeyi yasaklıyorum. 'Lâ ilâhe illâllah' demeyi ... ve ayrıca 'Sübhânallahî ve bihamdihî' demeyi emrediyorum."⁴⁸

⁴² Hûd, 11/46.

⁴³ Hûd, 11/47.

⁴⁴ Enbiya, 21/76.

⁴⁵ Ehl kelimesi, izafe edildiği sözcüklere göre farklı manalar kazanmaktadır. Sözelimi ehlü'r-racül; adamın eşi, aynı çatı altında yaşadığı en yakınları, evlâdı, ıyâli, ihvânı ve akrabaları anlamındadır. Ehlü'd-dâr da aynı manada kullanılmaktadır. Ehlü'l-mezheb, bir mezhebin müntesibi olan ve ona göre yaşayan; ehlü'd-dîn, bir dine bağlanmış olan; ehlü'l-beyt, bir evin sakinleri demektir (Bkz. İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükerrrem, *Lisânü'l-Arab*, Beyrut 1990, 'EHL' maddesi, XI/29-30; Âsım Efendi, *Kamus Tercemesi*, İstanbul trs., 'EHL' maddesi, III/1162)

⁴⁶ Tirmizî, Kıraat, 10; Ebû Dâvûd, İlim, 1.

⁴⁷ Zümer, 39/15.

⁴⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I-VI, İstanbul trs., II/225.

Sonuç

Hangimizin daha güzel ameller işleyeceğini sınamak üzere yaratılan hayat⁴⁹ -50 yıl ya da 950 yıl sürmesi fark etmeksizin- imtihanla geçecektir. Aile kurmak ve bu aile içindeki dengeleri muhabbet-merhamet-adalet üzere korumak da imtihanın bir parçasıdır. Bir nikâhın kıyılması ya da bir evlâdın dünyaya gelmesi, güzel olduğu kadar zorlu bir sürecin başladığı anlamına gelmektedir. Bu süreçte çocuğun fiziksel ihtiyaçları kadar duygusal ve zihinsel ihtiyaçlarını da karşılamak; ona aile olma bilinci aşılacak; birlik, beraberlik ve güven duygusunu tatmasını sağlamak mümin bir anne-babanın sorumluluk dairesindedir.

Kimi zaman verilen emeklere değecek, insan, eşyle ve çocuklarıyla cennetteki birlikteğe kadar uzanan bir dostluk kurabilecektir. Ama kimi zaman da çabalar yerine ulaşmayacak, gayretler semeresiz kalacak, eş veya evlât düşman kesilecektir. Allah Resûlü'nün benzetmesini hatırlarsak, hidayet yağmur gibidir. Yağmur bazen verimli topraklara iner; o toprak suyu emer ve bolca yeşerir. Ama bazen de kaya gibi sert bir toprağa yağar; o toprak ne üzerinde su tutar ne de ot bitirir.⁵⁰

Sonuçta kişiye düşen, aile kurmakla yetinmeyip aile olmak için çalışmak, gelecekte neler olacağını bilemese de aile bireyleri için her adımda iyiliği elden bırakmamak, mesuliyetten kaçmamaktır. Kur'an'dan öğrendiğimiz o ki, bu sorumluluğun kapsamı içinde dua etmek de vardır: “*Rabbimiz! Eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz aydınlığı olacak kimseleri bizlere nasip eyle ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle!*”⁵¹

Kaynakça

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, I-VI, İstanbul trs.

Âsım Efendi, *Kamus Tercemesi*, İstanbul trs.

Bardakoğlu, Ali, “Aile Hukukumuzun Tarihî Gelişimi”, *Tarihî Akışı içerisinde Türklerde Aile Yapısı Sempozyumu*, Kayseri 1990.

el-Buhârî, Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî (el-Câmiu'l-Müsnedü's-Sahîhu'l-Muhtasar min Umûri Rasûlillâh sallallâhü aleyhi vesellem ve Sünenih ve Eyyâmih)*, Haz. Muhammed Nizâr Temîm-Heysen Nizâr Temîm, Dâru'l-Erkam, Beyrut 1995.

⁴⁹ Mülk 67/1.

⁵⁰ Buhârî, ilim, 20; Müslim, Fedâil, 15.

⁵¹ Furkân, 25/74.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî, *es-Sünen*, I-IV, Haz. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd, el-Mektebetü'l-İslâmî, İstanbul trs.

Erul, Bünyamin, "Hz. Peygamber'in Öğretisinde Aile", *Kutlu Doğum 2009: Küreselleşen Dünyada Aile*, TDV Yay. Ankara 2010, ss. 31-37.

Harman, Ö. Faruk, "Nuh", *DİA*, 33/226.

Hökelekli, Hayati, "Aile Psikolojisi ve Aile İçi İletişim", *Diyanet İlmî Dergi*, yıl: 2004, cilt: 40, sayı: 2, ss. 41-60.

İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Nşr. Muhammed İbrahim el-Bennâ vd., Kahire 1390/1971.

İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükerrrem, *Lisânü'l-Arab*, Beyrut 1990.

Keskin, Hasan, "Sure İç Bütünlüğü açısından Nuh Suresinin İncelenmesi", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, yıl: 2009, cilt: 13, sayı: 2, ss. 69-116.

Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, DİB Yay., Ankara 2007.

Mollaibrahimoğlu, Süleyman, "Nuh (as) Kıssası", *Kur'an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi*, yıl: 1998, cilt: 1, sayı: 7, ss. 56-68.

Müslim, İbnü'l-Haccâc el-Kuşeyrî, *el-Câmiu's-Sahîh*, (Nevevî Şerhi ile birlikte), I-XIX, Haz. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.

Solmaz, Mehmed-İ. Lütfi Çakan, *Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi*, Ensar Yay., İstanbul 2006.

Taberî, Ebû Ca'fer, *Târîhu't-Taberî, Târîhu'r-Rusul ve'l-Mülûk*, I-X, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Meârif, Kahire trs.

et-Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ, *el-Câmiu's-Sahîh*, I-V, Thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.